

Gyűlöletkeltő tartalom a Vital TV 2009. augusztus 21-én sugárzott *Korrektúra* című műsorában

Az 1341/2011. (X.5.) számú médiatanácsi határozat kivonata

A tényállás

A Korrektúra c. műsor sajtóklub-jellegű beszélgetés, amelyben a műsorvezető (Bayer Zsolt) az elmúlt napok politikai, társadalmi, gazdasági eseményeit vitatja meg a vendégeivel. A vizsgált műsorszámban Bayer mellett Kondor Katalin és Szentesi Zöldi László újságírók, Szentmihályi Szabó Péter író, valamint Csath Magdolna közgazdász szerepeltek. A műsor kifogásolt részeiben a következők hangzottak el:

Szentesi Zöldi László (22:09:30) a HVG véleményrovatóban megjelent, Bauer Tamás által írt cikkből idézett egy részletet: „Azt írja Bauer: 'Ideje szakítani azzal a magyar nézettel, hogy Trianonban súlyos igazságtalanság történt.' És még hozzáteszi a következőt: 'Ha azt tekintjük igazságtalannak, hogy emberek kisebbségi helyzetben élnek, akkor a trianoni békeszerződés nyomán ez az igazságtalanság számottevően csökkent.' A lényeg az, hogy Bauer szemmel láthatóan nem magyar szempontból nézi, hanem nem tudom milyen szempontból Trianont. (...) 2009-ben, szabaddemokrata politikusként még egyszer mondom, azt mondja, ideje szakítani azzal a magyar nézettel, hogy Trianonban súlyos igazságtalanság történt. Ezek után, ha részünkről azt mondja valaki, hogy idegenszívű ez az ember, vagy a barátai, vagy az elvbarátai, akkor azt hiszem, hogy nagyon finoman fogalmaztunk (...) állítólag ő egy magyar párt színeiben a parlamentben leülhet.”

Kondor Katalin: „Mondtad az imént, hogy magyar állampolgár ilyen nem ír le. Hát magyar állampolgár leír, de igazi magyar ember. akinek a szíve mondjuk ezért az országért dobog, meg aki hisz abban, hogy az ember nem véletlenül születik arra a földre, ahová leszületik (Szentesi: „Hát ő véletlenül született.”), azt gondolom, hogy nem sok köze van azon kívül, hogy beszél magyarul, vagy beszél magyarul is ehhez az országhoz. De én ezt is (...) abszolút provokációnak tekintem ezt a mondatot.”

Bayer Zsolt (22:16:25): „Amikor ezeket olvasom, és amikor fel vannak háborodva, hogy idegenszívű, ez a szó, hogy ez mit jelent. És mindig felrémlik nekem Márai Naplója. Mit is ír Márai már '48-49-ben? Azt írja, iszonyú, hogy a magyar zsidóság színe-javát elpusztították, de az alja zsidók mind hazajöttek bosszút állni. Na, ott ő mosolyog (mutat az újságra), akinek nem fáj Trianon, meg nem volt igazságtalan.”

Szentmihályi Szabó Péter (22:17:40): „Nem akarok hazabeszélni, de évek óta készülő művem, aminek a címe A kis Kertész, kertészeti enciklopédia Imre Kertész életéről és koráról. Annak első részében áttekintem az eddigi irodalmi Nobel-díjak történetét, és csak aláírhatom, hogy ott hazaszerető, normális ember eddig irodalmi Nobel-díjat nem igen kapott, ha igen, az tiszta tévedés volt.”

A kifogásolt műsorrészletben néhány kódoltan megfogalmazott antiszemita előítélet jelent meg, valamint egy esetben idézetbe bújtatott nyílt zsidóellenes mondat hangzott el.

A Szentesi Zöldi László által használt „idegenszívű” kifejezés a mai magyar publicisztikában és közbeszédben a magyar érdekekkel és érzésekkel szembenálló zsidót eufemisztikusan jelölő kódszó, amely a médiafogyasztó számára a homályos megfogalmazás ellenére világossá teszi, hogy kikről is van szó. Ennek alapján „a zsidók” (és elvbarátaik) azok, akiknek nem fáj Trianon, akiket nem érdekelnek a „magyar szempontok”, „nem sok közülük van az országhoz, amelyben élnek”. Szentesi azzal, hogy Bauerről azt állította, „2009-ben szabaddemokrata politikusként” fejt ki a véleményét, az idézett álláspontot kiterjesztette az

SZDSZ-re, amelynek „zsidópárt” jellege a rendszerváltás utáni szélsőjobboldali közbeszédben evidenciaként jelenik meg. Ezt erősítette az is, hogy Szentesi az SZDSZ-t „állítólag magyar pártnak” nevezte. A továbbiakban Kondor Katalin kifejtette, hogy „igazi magyar ember” ilyet nem ír le, de ha mégis, annak „nem sok köze van azon kívül, hogy beszél magyarul, vagy beszél magyarul is ehhez az országhoz.”

Csath Magdolna erre közbeszúrta (22:11:41): „A micisapkát se feledd!” A mondat utalás volt arra a széles körben elterjedt véleményre, miszerint az SZDSZ vezetői (hol Kis Jánost, hol Bauer Tamást szokták említeni) a Szentkoronát micisapkának nevezték. Ez a dezinformáció azután beépült a magyarországi jobboldal/szélsőjobboldal kollektív tudatába, és visszatérő hivatkozási alapként szolgál a szabaddemokraták nemzetidegenségének bizonyítására, esetenként konkrétan „a zsidókhoz” kapcsolva az el sem hangzott kijelentést. A műsorban kialakult kontextusban a „micisapkás” közbevetés egyértelműen az „idegenszívű SZDSZ-esekhez” kötötte a magyar nemzeti jelkép meggyalázásának vádját.

Bayer következő kifogásolt megjegyzésében egyrészt utalásszerűen megmagyarázta az idegenszívű kifejezést („az alja zsidók”), illetve felelevenítette a „kollektív zsidó bosszú” antiszemita toposzát, amely a magyar zsidóság holokausztot túlélt és hazatért részét vádolta a magyar társadalmat célzó bosszú elkövetésével 1945 után. A műsorvezető szavai visszatükrözték a közvetlenül a II. világháború után megjelent zsidó ellenes megnyilvánulásoknak azon elemét, amely szerint az elpusztított zsidók „jó zsidók” voltak, ugyanakkor a hazatérő túlélők „rossz zsidók.”

A következőben Szentmihályi Szabó Péter Kertész Imrét „Imre Kertészent” említette. Önmagában a kifejezés még nem tekinthető gyűlöletkeltőnek, azonban a korábbiakban már idézett kontextusban erre alkalmas lehetett. Ez a megnevezés a hazai szélsőjobboldali publicisztikában azután terjedt el, hogy az író 2002-ben irodalmi Nobel-díjat kapott. Ebben a körben nehezen emésztették meg, hogy a magyar irodalom régen várt kitüntetését egy zsidó ember kapta, ráadásul egy olyan regényért, amely a magyar holokauszt témáját dolgozza fel. A megnevezést használók körében Kertész a (nemzet) idegen zsidó archetípusa, akinek Magyarország nem hazája.

Az ORTT 2499/2009. (XII. 16.) számú határozata

Az ORTT megállapította, hogy a műsorszolgáltató megsértette az Rttv. 3. § (2) bekezdésében foglalt, a gyűlöletkeltés tilalmát előíró törvényi rendelkezést, ezért 60 percre felfüggesztette a műsorszolgáltató műsorszolgáltatási jogosultság gyakorlását.

Az ORTT határozatának indokolása

A Testület nem értett egyet azzal a műsorszolgáltatói megállapítással, hogy a műsorban csupán közszereplők, illetve az SZDSZ kritizálásáról volt szó, akik ezt tűrni kötelesek, és az effajta „kritizálás” nem valósíthat meg valamely népcsoporttal vagy vallással szembeni gyűlöletkeltést.

A Testület álláspontja szerint egyrészt az antiszemita megnyilvánulások egyébként sem kizárólag Bauer Tamás, Kertész Imre személyén valamint az SZDSZ-en keresztül jelentek meg, másrészt a műsorban nem is közszereplők „bírálatáról” volt szó, hanem idézeteken, kódoltan vagy nyíltan megfogalmazott mondatokon, kulcsszavakon keresztül, olykor bizonyos személyek említésével zsidóellenes kijelentések hangzottak el. Egyébként pedig a műsorszolgáltató által „kritikának” nevezett, a hatósági ellenőrzésben szereplő kijelentések meglehetősen egyoldalúak voltak, hisz azok mind a zsidók ellen irányultak. A

műsorszolgáltató által idézett 36/1994. (VI. 24.) alkotmánybírósági határozat tág és helytelen értelmezése lenne a műsorszolgáltató által felhozott érvelés, és a Testület véleménye szerint semmiképpen sem fogadható el.

A Testület álláspontja szerint a gyűlöletkeltés médiajogi tilalma, a maga jogkövetkezményeivel, a véleménynyilvánítás szabadságának olyan határát jelöli ki, amely az egyenlő emberi méltóság alkotmányos követelményéből következően minden személlyel összefüggésben - ha nem is azonos mértékkel, de - korlátozza a jogszerűnek minősülő megnyilvánulások körét.

A Testület szerint a hatósági ellenőrzés feltárta és alátámasztotta, hogy a vizsgált, 2009. augusztus 21-én sugárzott Korrektúra című műsorszám alkalmas lehetett a zsidósággal szembeni gyűlölet keltésére, hiszen több kódoltan megfogalmazott antiszemita előítélet, valamint nyílt zsidóellenes kijelentések hangzottak el a műsorban.

A kifogásolt műsorszám a Vital TV műsorán volt látható, amelynek műsorszolgáltatója a Vital TV Zrt. Az ORTT a szankció fajtájának és mértékének megállapításakor figyelembe vette az Echo Hungária TV Zrt. műsorszolgáltató működését, tekintettel arra, hogy a műsorszám eredetileg az Echo TV műsorán volt látható, amelyet a Vital TV még ugyanaznap megismételt, továbbá, hogy 2009. október 31-i hatállyal a Vital TV Zrt. beolvadt az Echo Hungária TV Zrt.-be.

A Fővárosi Ítéletábla ítélete

A Fővárosi Ítéletábla 4.Kf.27.747/2010/7. számú ítéletében a határozatot a szankció tekintetében hatályon kívül helyezte, és e körben új eljárás lefolytatását írta elő.

A Fővárosi Ítéletábla ítéletének indokolása

Az ítélet indokolása - többek között - rögzítette, hogy a 2499/2009. (XII.16.) számú ORTT határozat a VITAL TV Zrt. 2009. augusztus 21-én 21 óra 30 perctől sugárzott médiaszolgáltatását vizsgálta, nem pedig a Médiaszolgáltató által (az ECHO TV csatornán) 20 óra 30 perckor sugárzott műsorszámot. A bíróság értékelése szerint a közigazgatási eljárásba be nem vont műsorszám nem okszerű indok a jogsértés súlyának meghatározása során. Kétségtelen, hogy a Médiaszolgáltató általános jogutódja a VITAL TV Zrt.-nek, azonban a másodfokú bíróság szerint a jogutódlás előtti cselekmények - a jogsértés súlyának meghatározása során - mindkét médiaszolgáltató esetében önálló életet élnek. Ennek folytán a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságtól eltérő következtetésre jutott, és álláspontja szerint a hatóság tévesen vette figyelembe a kifejezetten csak a Médiaszolgáltató által elkövetett jogsértéseket, ezért az alkalmazott szankció eltúlzott volt.

A másodfokú bíróság szerint az új eljárás során nem tekinthető súlyosbító tényezőnek sem a Médiaszolgáltató ECHO TV médiaszolgáltatásában 20 óra 30 perckor sugárzott műsorszám, sem a beolvadást megelőzően a Médiaszolgáltató terhére hozott marasztaló határozatok.

Az új eljárás során született 1341/2011. (X. 5.) számú médiatanácsi határozat

A Médiatanács az Echo Hungária TV Zrt.-vel szemben hivatalból lefolytatott megismételt eljárásban a gyűlöletkeltés tilalmára vonatkozó rendelkezés megsértése miatt a Médiaszolgáltatót 50.000,- Ft bírság megfizetésére kötelezte.

A 1341/2011. (X. 5.) számú médiatanácsi határozat indokolása

A jogsértés miatt alkalmazott jogkövetkezmény meghatározásakor a Médiatanács figyelemmel volt a másodfokú bíróság ítéletében foglaltakra, azaz nem tekintette súlyosbító tényezőnek azt, hogy a Médiaszolgáltató Echo TV csatornáján ugyanaznap 20 óra 30 perckor sugározta ugyanezen műsorszámot, továbbá nem vette figyelembe a VITAL TV Zrt. beadványa előtt az Echo Hungária TV Zrt.-vel szemben, az Rttv. 3. § (2) bekezdésének megsértése miatt hozott marasztaló határozatokat sem.

A Médiatanács a fentiek alapján megállapította, hogy a VITAL TV csatorna korábbi médiaszolgáltatója, a VITAL TV Zrt. a műsorszám sugárzását, azaz 2009. augusztus 21. napját megelőzően nem sértette meg az Rttv. 3. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezést. Ennek ellenére a Médiatanács a jogsértés jelentős súlya miatt a bíróság jogkövetkezmény alkalmazása mellett döntött.

A jogsértést a Médiatanács amiatt értékelte jelentős súlyúnak, mert a műsorszám alkalmas lehetett a zsidósággal szembeni gyűlölet keltésére, hiszen abban több kódoltan megfogalmazott antiszemita előítélet, valamint nyílt zsidóellenes kijelentés hangzott el. A gyűlöletkeltő megnyilatkozások pedig alkalmasak arra, hogy a társadalmi rend és béke fenntartásában zavart okozzanak, ezért a jogsértés csekély súlyúnak semmiképpen sem tekinthető.

A Médiatanács a fentieket értékelve az Rttv. 112. § (1) bekezdés e) pontja alapján - figyelemmel az Rttv. 135. § (1) bekezdésének második fordulatra – a maximálisan kiszabható bírság 5%-ának megfelelő, azaz 50.000,-Ft bírságot szabott ki a Médiaszolgáltatóval szemben.